

VÆR DEN BEDSTE GÆST I NATUREN GUIDE

VELKOMMEN I NATIONALPARK MOLS BJERGE

Flere og flere mennesker søger ud i naturen. Det er godt af mange grunde. Kendskabet til naturen giver os nemlig lyst til at passe endnu bedre på den. Imidlertid er der flere steder i landet et stort besøgstryk, hvilket giver nye udfordringer.

Dette hæfte har titlen "Vær den bedste gæst i naturen" og skal hjælpe alle os, der holder af at være i naturen, til at træffe gode valg, når vi er ude i den. Vi har nemlig et fælles ansvar for at passe på naturen.

Der er også lokalsamfund og beboere, der har deres hverdag i naturen, og som i ferieperioder oplever sværme af naturlade danskere i deres nærområde og nogle gange på deres jord. Dem skal vi også huske at tage hensyn til.

På besøg i Nationalpark Mols Bjerger hilser vi dig velkommen og stoler på, at du ønsker at være den bedste naturgæst. Brug hæftet her til at gøre dig umage - og nyd dit ophold.

Nationalpark Mols Bjerger – til gavn for naturen og glæde for mennesket.

Hæftet "Vær den bedste gæst i naturen"
er udgivet af Nationalpark Mols Bjerger,
Molsvej 29, 8410 Rønne
1. udgave, 1. oplag 2022

Forsidefoto: Susanne Mejlgård

Fotos: Bo Skaarup, Lasse Pedersen,
Christian Birkebæk, Mathias Juul Dahl,
Susanne Bøgh, Karpenhøj Naturcenter

Layout, illustration og opsætning:
Susanne Bøgh

Tryk: KLS PurPrint

Friluftsrådet

Støttet med Udlodningsmidler til Friluftsliv

INDHOLD

HJÆLP TIL DIG NÅR

04

Sådan passer du godt på vores nationalpark

05

10 gode råd

06

Private og offentlige arealer i nationalparken

07

Fakta om forstyrrelsesadfærd

08

Hjælp til dig, der gerne vil vide mere om naturtyper i nationalparken

10

Hjælp til dig, der gerne vil passe på dyr, planter og svampe i nationalparken

12

... du har hunden med dig

13

... du går i folde med naturplejedyr

14

... du cykler i naturen

15

... du er på MTB

16

... du rider i naturen

17

... du vandrer i naturen

18

... du overnatter i det fri

19

... du sanker i naturen

20

... du er på stranden

21

... du kite-, wing- eller windsurfer

22

... du er på vandet i båd eller på SUPbræt

23

... du er på lystfisketur

SÅDAN PASSER DU GODT PÅ VORES NATIONALPARK

De danske nationalparker indeholder nogle af Danmarks mest enestående og værdifulde naturområder. De er vigtige fristeder for dyr, planter og svampe. Nationalparkerne betyder således meget for naturkvaliteten og for os mennesker, både nationalt og internationalt. Nationalpark Mols Bjerger byder på et iøjnefaldende istidslandskab med en uhyre mangfoldig natur. EU har lavet en liste med ca. 200 bevaringsværdige naturtyper, kaldet habitatområder. I Danmark findes ca. 60 af habitatområderne - og i Nationalpark Mols Bjerger ikke mindre end 40 af dem. Beskyttede naturtyper udgør over en tredjedel af nationalparken – og du har mulighed for at komme helt tæt på og opleve dem.

FIND DIN RUTE

Der er en række hjemmesider og apps, du kan benytte til at finde den rigtige tur og lette din planlægning. Her er nogle forslag:

- På nationalparkens app "Nationalpark Mols Bjerger" kan du finde stier og ruter, p-pladser, dyre folde, handikapegnede ture, sheltere, lejrpladser og meget mere. Appen viser dig også, hvor du er, hvilket kan være til stor hjælp, hvis du kommer væk fra de afmærkede stier. Appen er gratis på App Store og Google Play.
- På udinaturen.dk kan du finde informationer om friluftsmuligheder i Danmark – uanset om du vil vandre, cykle, ride eller noget helt andet.
- Naturstyrelsen har lavet en række naturguider, som du kan finde på naturstyrelsen.dk. Der kan du også finde alle deres naturfoldere – lige til at printe ud og tage med på turen.
- Friluftsrådet har lavet en oversigt over, hvad du kan og må i naturen på oplevelmere.nu. Her kan du blandt andet læse om adgang i skove, på stranden og i det åbne land.
- Naturstyrelsen har lavet folderen "Naturen må gerne betrædes - men træd varsomt". Tjek naturstyrelsen.dk.
- Topo GPS er en finde vej-app af høj kvalitet med gode baggrundskort. Med den er det også muligt at tracke jeres tur.

10 GODE RÅD TIL AT VÆRE DEN BEDSTE GÆST I NATUREN

1

Planlæg din tur, før du tager afsted – tjek, om du er på offentlige eller private arealer

2

Vis hensyn til dyr og planter – det er os, der er gæster i naturen

3

Tag affald med hjem – også selvom det ikke er dit eget

4

Hold din hund i snor – så forstyrrer den ikke vilde dyr og naturplejedyr eller skræmmer andre gæster

5

Smil til de mennesker, du møder – de er også ude for at nyde naturen

6

Brug åben ild ansvarligt – tænd kun bål på afmærkede bålpladser. Sluk bålet efter dig

8

Hvis du nyder en nat i naturen, benyt etablerede telt- og shelterpladser

10

Hold øje med skilte og hegn – følg altid anvisninger på skilte og respektér hegningen

7

Hold afstand til alle dyr i naturen

9

Nyd naturens lyde – undlad støj

PRIVATE OG OFFENTLIGE AREALER I NATIONALPARKEN

Vi er glade for de mange besøgende i Nationalpark Mols Bjerge. Vi er desuden optaget af, at det skal vedblive at være et dejligt sted at bo og besøge – du kan hjælpe til ved at være den bedste gæst i lokalsamfundet.

I en dansk nationalpark gælder de samme regler for færdsel på de offentlige og private arealer, som i resten af landet.

I Nationalpark Mols Bjerge er 80 procent af jorden private arealer, mens de resterende 20 procent er offentlige arealer. Brug appen Nationalpark Mols Bjerge, hvori private og offentlige arealer har forskellige farver.

Du kan også orientere dig efter tegn i omgivelserne: Passerer du eksempelvis de karakteristiske røde træpæle eller -bomme, som staten bruger, eller grønne skilte med teksten "Velkommen i denne private skov"?

Her er et udpluk af de væsentligste regler om, hvad du må i private skove

- Du må færdes i private skove fra kl. 6 til solnedgang, medmindre der er opsat forbudsskilte (eksempelvis i forbindelse med jagt).
- Du må færdes til fods på veje og stier – og cykle på veje og anlagte stier, hvor man kan cykle på en helt almindelig cykel.
- Du må gøre ophold på veje og stier, hvis der er mindst 150 meter til beboelses- og driftsbygninger.
- Du må samle nødder, bær, kogler, svampe, blomster, urter, grene, kviste, mos og lav fra skovbunden, hvis du kan nå det fra stier og veje. Du må dog kun sanke til eget forbrug, og ikke mere end du kan have i en hat.

Her er et udpluk af de væsentligste regler om, hvad du må i offentlige skove

- Du må færdes til fods, cykle og gøre ophold døgnet rundt.
- Du må færdes til fods overalt i skoven, også i skovbunden. Du må dog ikke færdes i haver, på dyrkede arealer eller gårdspladser. Hvis der er indhegninger, må du kun gå ind, hvis der er klaplåger.
- Du må overnatte i telt på lejrpladser, primitive overnatningssteder og i særlige friteltningskove.
- Du må bruge åben ild, hvis der er bålplads, eller kogeapparat i friteltningskove.
- Du må samle nødder, bær, svampe, frø, kogler, blomster, urter, grene, kviste, mos og lav fra skovbunden til eget forbrug. Du må samle det, der kan være i en hat.

FAKTA OM:

FORSTYRRELSESADFÆRD

Dyr er generelt gode til selv at vise, hvornår du forstyrrer dem, men deres signaler kan være svære at tyde, hvis ikke du er vant til dem.

Kig godt efter, hvordan dyrene opfører sig, og re-spektér, når de signalerer, at din tilstedeværelse stresser dem – vær især opmærksom på strand, strandenge og strandoverdrev samt i folde med græsningsdyr.

Det er sjældent, at græsningsdyr reagerer på mennesker, når man holder god afstand. Specielt moderdyr med unger kan dog reagere stærkt, især på mennesker med hund tæt på dem. Det samme kan ske med nyudsatte dyr, der endnu ikke kender deres landskab og naturgæsternes trafikmønstre. Hvis dyrene begynder at samle sig i en flok med front mod dig, skal du vende om og gå i en større bue uden om flokken eller ud af folden.

Mange strand- og strandengsfugle med reder, æg og unger på jorden vil forsøge at skræmme eller lokke dig væk – dykke mod dig (terner og viber), lokke dig væk med min-vinge-er-brækket-adfærd (præstekraver) eller med skarpe advarselsskrig (måger, terner, gæs og strandskade). Vær opmærksom – vend om eller skynd dig forbi.

Hvis du går med en hund blandt græsningsdyr, skal du holde den i kort snor og gå ud af folden, hvis dyrene kommer hen imod dig. Hvis du ikke når det, skal du slippe din hund fri af snoren, så den kan løbe væk fra dyrene.

Undlad at fodre dyr. De græssende dyr får aldrig eller kun sjældent foder. På den vis kan de udføre optimal naturpleje, og vi undgår, at de bliver opsøgende på mad hos mennesker. Ved fødemangel tages dyrene i stedet af arealet.

Vær opmærksom og sejl eller ro langt uden om havfugle og sæler, der raster og fouragerer på åbent hav. Sæler med unger, edderfugle med unger og dykænder om vinteren og i fjerfældningstiden er sårbare. Vinterfugle ligger ofte i flok og bliver urolige og letter allerede på 2-300 meters afstand.

HJÆLP TIL DIG, DER GERNE VIL VIDE MERE OM NATURTYPER I NATIONALPARKEN

STRANDE

Strande er normalt næringsfattig natur med få fastboende dyrearter, men i foråret og sommeren er de vigtige yngleområder for måger og vadefugle. Resten af året er de vigtige raste- og fødesøgningsspladser. Særligt de østvendte strande mod Kattegat og Ebeltoft Vig er ynglesteder for digesvale, strandskade og præstekrave og rummer på grund af kalksten mange sjældne planter som opret kobjælde, knop-nellike og aks-ærenpris. Ved du ikke, om arterne er sjældne, så lad dem stå og fotografér dem i stedet for at plukke dem.

Man må færdes og gøre korte ophold på åben strand mellem vandkant og sammenhængende vegetation. Hund skal være i snor fra 1. april til 30. september. I den øvrige del af året må hunde luftes uden snor, men skal være under fuld kontrol.

STRANDENGE

Strandenge findes langs beskyttede, lavvandede kyster med et fladt bagland. De rummer mange særlige og salttålende plante- og dyrearter. Strandengenes planter er mineralrige og proteinholdige og derfor vigtige for ynglende vade- og gåsefugle samt trækfugle. I nationalparken finder du strandenge ved Rønde (Følle Bund, Kalø Slotsø, Kolå, Egens Vig, også kaldet Lumskebugten), på Sydmols (Strands, Begtrup) og ved Ebeltoft (Ahl Hage Nordstrand, Færgehaven Øst og Gåsehage). Hjælp fuglene på disse arealer ved at blive på stierne og holde din hund i snor.

VADER

De kystnære havområder, der bliver tørlagte eller meget lavvandede ved ebbe, kaldes vader. Vaderne er et rigt spisekammer for mange vadefugle og andefugle, som raster og fouragerer her. Du kan hjælpe disse fugle ved ikke at skræmme dem, så de letter. Det koster energi og tabt spisetid - og dermed dårligere chancer for at overleve trækket nordpå eller sydpå.

KULTURLANDSKABET

Dele af nationalparken er landbrugslandskaber med afgrøder eller hegnede græsmarker, hvor der går husdyr. I landbrugslandet er der sjældent meget sårbare og truede arter, men ofte fine landskabsoplevelser og måske vildt som hare, fasan og rådyr. Der er typisk kun adgang ad permanente markveje og på udyrkede naturområder. Tag hensyn til vildtet.

GAMMEL LØVSKOV

Gamle løvskove er i nationalparken næsten kun bevaret ved godserne (Kalø, Møllerup, Lyngsbæk, Skærsø og Rugaard). Skovene har en rig flora som hvid, gul og blå anemone, tyndakset gøgeurt, tandrod, druemunke samt truede svampe knyttet til stort dødt ved. I de offentlige skove (Kalø, Bjørnkær-Egedal, Tolløkke) må du færdes til fods overalt, i private kun på skovveje og om dagen. Ved du ikke, om arterne er sjældne, så lad dem stå og fotografér dem i stedet for at plukke dem – eller værre, at grave dem op. Mange af de sjældne planter formerer sig meget langsomt og trives kun på særlige jordtyper, så de går højst sandsynligt ud hjemme i haven - og så er det faktisk forbudt at grave dem op.

PLANTAGER

Næsten alle plantager i nationalparken ligger på privat jord. Store områder med hede eller sandede marker blev tilplantet med nåletræer i årene 1860-1930, så det er en ung og i øvrigt artsfattig naturtype. Der kan dog yngle misteldrossel, sortmejsse, topmejsse og fuglekonge og være skjul for rå- og kronvildt. Man må færdes i plantagerne på skovvejene i dagtimerne.

SØER

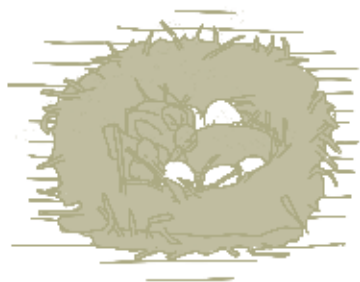
Der er kun få naturlige større søer i nationalparken. De er alle på sandbund og derfor ret næringsfattige og klarvandede (Stubbe Sø, Øje Sø og Langsø). De huser arter som toppet lappedykker, gedde og aborre samt odder. Søerne er privatejede, så der er ikke adgang for sejlads og fiskeri for offentligheden. Ved Stubbe Sø's østlige ende har Naturstyrelsen dog et areal, hvor der er et fugletårn med udsigt ud over søen. Desuden ejer Fugleværnsfonden et areal ned til søen. Der er masser af fugle og desuden et fotoskjul i skoven, hvorfra man kan tage fuglebilleder. Der er offentlig adgang fra Gravlevstien.

OVERDREV

Nationalparken har mange tørre, varme og stejle sandjorde, som aldrig har været opdyrket, eller som tidligt er opgivet som ager og i stedet lagt ud som permanent græsningsjord til køer, får, heste og geder. Oprindeligt var det fælles græsningsjord langt væk fra landsbyerne – helt ude på overdrevet. Med den rigtige græsning holdes træer og buske nede, så mange sjældne dyr, planter og svampe kan overleve. Store dele af overdrevene er hel- eller halvoffentlige, og der er mange steder adgang via klaplåger. Ved lågerne er der skilte, hvor de aktuelle græsningsdyr vises. Hvis leddet ved siden af lågen er åbent, er der ingen dyr på arealet. Respektér anvisninger på skilte og hold god afstand til dyrene. Ved du ikke, om plantearterne er sjældne, så lad dem stå og fotografér i stedet for at plukke dem.

HJÆLP TIL DIG, DER GERNE VIL PASSE PÅ DYR, PLANTER OG SVAMPE I NATIONALPARKEN

JORDRUGENDE FUGLE

Det kommer bag på de fleste naturgæster, at rigtig mange fugle yngler i åbne reder på jorden og ikke i fugle-reder i buske og træer. Jordrugende fugle lever især i det åbne land, og det er både mere almindelige fugle som sanglærke, vibe, stor præstekrave, strandskade, måge og grågås, men også sjældnere fugle som agerhøne, dobbeltbekkasin, rødben, klyde, trane og terne.

Som alle nybagte familier trænger fuglene til ro og fred, når de har reder, og de jordrugende fugle er langt de mest udsatte. Når du eller din hund forstyrrer fuglene, kan du meget let komme til at skræmme dem fra rede, æg og unger. Det kan betyde, at æggene ikke udruges, at ungerne ikke får mad, eller at rovdyr nemt og uforstyrret kan tømme reden for æg eller fugleunger.

Yngleområder: De vigtigste områder er strande, strandoverdrev og strandenge bag strandlinjen – især fordi de er smalle og har store besøgstal i yngletiden. Du kan hjælpe fuglene ved at holde dig på stierne eller så tæt på vandet som muligt, holde øje med fuglene omkring dig og holde hunden i snor.

Ynglesæson: Marts - juni.

TRÆKFUGLE

Millioner af trækfugle besøger hvert forår og efterår Danmark på rejse mellem Nordskandinavien og de varmere himmelstrøg. Det er især vade-, ande- og gåsefugle, som tanker op (æder) under rejsen sammen med lokale danske fugle, der forbereder samme rejse. Spisekammeret er især på strande og beskyttede lavvandede kystvande. Her er masser af orm, krebsdyr, snegle, muslinger og alger. På strandene er der forskellige planter, insekter og orme.

På strande og lavvandede områder møder fuglene mange forstyrrende elementer som gående, løbere, hundeluftere, brætsejlere og kajakker. Hver forstyrrelse betyder mistet spisetid og forbrug af energi til flyvning – og dermed mindre overlevelse i den kritiske træk- og vintertid.

Du kan hjælpe fuglene ved at holde dig på stierne, holde hunden i snor og holde afstand fra de lavvandede områder, når du sejler. Vend eventuelt om, hvis du kan se rastende fugleflokke foran dig.

Trækperioden: Marts - maj og august - oktober.

OVERVINTRING OG FÆLDNING

Om vinteren overvintrer mange andefugle på havet. Det er især dykænder, der kan dykke 5-20 meter efter muslinger, snegle og ålegræs. Om vinteren er føden knap og fødebehovet stort. Mange havfugle har også fjerskifte i sensommeren. I den periode kan fuglene ikke flyve og ligger derfor sårbare på vandet.

Du kan hjælpe dem ved at holde god afstand til fuglene, når du sejler.

Overvintring: November - marts.

UBEBOEDE ØER OG REV

Nogle havfugle og sæler er så sårbare over for forstyrrelser fra mennesker og rovdyr, at de kun yngler på de mindste øer og rev. Det er eksempelvis terner, måger og edderfugle, men også sæler. Disse steder er ofte populære turmål eller vendepladser for hav-friluftsliv.

Du kan hjælpe naturen ved ikke at gå i land disse steder.

HJÆLP TIL DIG NÅR

SÆLER

Sæler ser søde og afslappede ud. De hviler, når de har haft en lang dag på arbejde akkurat som os mennesker. De ligger på strande og ubeboede øer og rev og bryder sig ikke om at blive forstyrret i tide og utide. Hold derfor altid god afstand fra sæler, når de ligger og slapper af. Begynder de at løfte hovedet eller lufferne, eller bevæger de sig mod vandet, er det et klart tegn på, at du er for tæt på dem. Træk dig blot stille og roligt tilbage.

Sælunger er nuttede og kære at se på, og deres hyl er hjerteskræende. Men den største fare, når de ligger og hyler, er oftest os. Uden at ville det, kan du komme til at skræmme deres mor væk, så hun måske endda opgiver ungen og stikker til havs. Det kan betyde, at ungen kun får ét ud af to dagsmåltider. Sælunger skal du derfor holde rigtig god afstand til.

Spættede sæler (mindre med runde hoveder) yngler i juni til og med august.

Gråsæler (store sæler med en kegleformet snude) yngler fra november til og med januar.

NÅR DU HAR HUNDEN MED DIG 12

NÅR DU GÅR I FOLDE MED
NATURPLEJEDYR 13

NÅR DU CYKLER I NATUREN 14

NÅR DU ER PÅ MTB 15

NÅR DU RIDER I NATUREN 16

NÅR DU VANDRER I NATUREN 17

NÅR DU OVERNATTER I DET FRI 18

NÅR DU SANKER I NATUREN 19

NÅR DU TAGER PÅ STRANDEN 20

NÅR DU KITE-, WING- ELLER WINDSURFER 21

NÅR DU ER PÅ VANDET I BÅD ELLER PÅ SUPBRÆT .. 22

NÅR DU ER PÅ LYSTFISKETUR 23

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU HAR HUNDEN MED DIG

Nationalparkens storslåede natur indbyder til dejlige gåture. Det gælder både for os mennesker og vores hunde, som vi nyder at tage med ud i naturen.

Vi har lavet en række råd for at hjælpe dig med at tage vare på naturen og dine medmennesker, når du går tur med din hund:

- Din hund skal som udgangspunkt være i snor i naturen ligesom i byerne. Hvis den skal løbe frit, skal det være i en hundeskov.
- Hundens snor skal som udgangspunkt være halvanden meter lang. Langliner (flexliner) er gode mange steder, men din hund kan skræmme mange fugle, hvis du lader den afsøge et område på 10 meter til hver side af stien.
- I vinterhalvåret (1. okt. – 31. marts) kan du godt lade hunden lege uden snor på de fleste strande, men den skal være under fuld kontrol. Det betyder, at den ikke må strejfe rundt, og at du altid skal kunne kalde den til dig. Om sommeren må den være uden snor i vandet.
- Det er ikke tilladt at have hund med på Blå Flag-strandene (200 meter fra flaget). Hvis du kommer forbi alligevel, gå hurtigt videre, længst muligt fra vandet.
- Tag altid posen med, når du samler op efter hunden.
- Lad ikke hunden jage fugle eller andre dyr. Det stresser dyrene og øger deres energiforbrug på et sårbart tidspunkt. Hunden kan desuden let tage fugleunger fra de mange jordrugende fugle.

- Tag hensyn til, at ikke alle er lige begejstrede for firbenede gæster med en kold snude – også selv om din hund gerne vil være bedste venner med alle på dens vej.
- Følg hundeloven, også når du er i hundeskoven: Hvis man ikke kan kalde hunden til sig, skal den have snor på.

Sådan kommer du ud

Mange af de afmærkede stier i selve Mols Bjerge går igennem folde med naturplejedyr. Hvis du vælger at gå de steder, skal du være særlig opmærksom på at holde hunden i kort snor og i god afstand til naturplejedyr. De opfatter hunde som ulve og går derfor i forsvarsposition og potentielt til angreb, hvis hunden kommer for tæt på eller imellem et moderdyr og hendes afkom.

Hvis du ikke har lyst til at gå igennem folden, er der mange andre smukke ture uden for græsningsfoldene. Kik på nationalparkens kort eller app eller følg de mange kilometer rideruter i området – de ligger uden for foldene.

På hundeskove.dk finder du en oversigt over hundeskove i hele Danmark med en beskrivelse af faciliteterne. Oplysningerne er også på appen hundeskove.dk.

I nationalparken har vi hundeskove i:
– Egedal Skov ved Ebeltoft

Tæt på nationalparken:
– Ellemandsbjerget på Helgenæs
– Frellingvej i Kolind

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU GÅR I FOLDE MED NATURPLEJEDYR

Der er en lang række flotte vandrestier i nationalparken, og mange af dem går igennem folde, hvor forskellige naturplejedyr er på arbejde for at pleje naturen

Naturplejedyr er som udgangspunkt ikke farlige og vil helst bare være i fred. Hvis du imidlertid kommer for tæt på flokken eller ind imellem en ko og dens kalv, vil dyrene reagere instinktivt – de vil flygte eller forsvare sig.

Særligt hunde kan fremprovokere forsvarsreaktioner. De fleste dyr opfatter hunde som ulve og derfor som farlige. Dyrene har måske endda oplevet at blive jaget af løse hunde eller strejfende ulve. Det sikreste er derfor at lade være med at tage din hund med ind i foldene.

Gode råd til at beskytte dig selv og din hund bedst muligt i indhegninger med dyr

- Vær opmærksom - selv når I snakker hyggeligt.
- Hold god afstand til dyrene.
Dyrene er i udgangspunktet ikke aggressive, men kan blive bange for dig og især din hund.
- Undgå at komme mellem voksne dyr og kalve eller føl.
Gå aldrig igennem dyreflokken. Når dyrene har unger, vil de gøre alt for at beskytte dem.

- Hold hunden i kort snor og sørg for, at den ikke giver hals. Gå i en stor bue uden om dyrene og hold hunden i ro. Hvis dyrene kommer imod dig og din hund, så gå straks ud af hegningen. Kommer de helt tæt på dig, så slip din hund løs, så den kan løbe væk. Derved får du dyrene væk fra dig selv.
- Bevæg dig stille og roligt i indhegninger, undgå fagter og høje lyde – særligt, når du passerer dyrene.
Det giver både en bedre oplevelse og skræmmer ikke dyrene, så de pludselig løber – til fare for dig og andre besøgende.

Sådan kommer du ud i naturen

På appen Nationalpark Mols Bjerge kan du finde alle stier i nationalparken. Der er også en funktion, der viser, om der er dyr i foldene, eller om de er tomme. Download appen i App Store eller Google Play.

Stierne er også på Naturstyrelsens landsdækkende side udinaturen.dk og på nationalparkens interaktive kort på nationalparkmolsbjerge.dk.

Læs mere på naturstyrelsen.dk om indhegninger.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU CYKLER I NATUREN

En af de bedste måder at komme rundt på, og samtidig være tæt på naturen, er på to hjul. Du får frisk luft, klimavenlig transport, ro, lyde og dufte med i oplevelsen.

Her får du en række tips, der kan hjælpe dig med at passe godt på naturen på cykeltur:

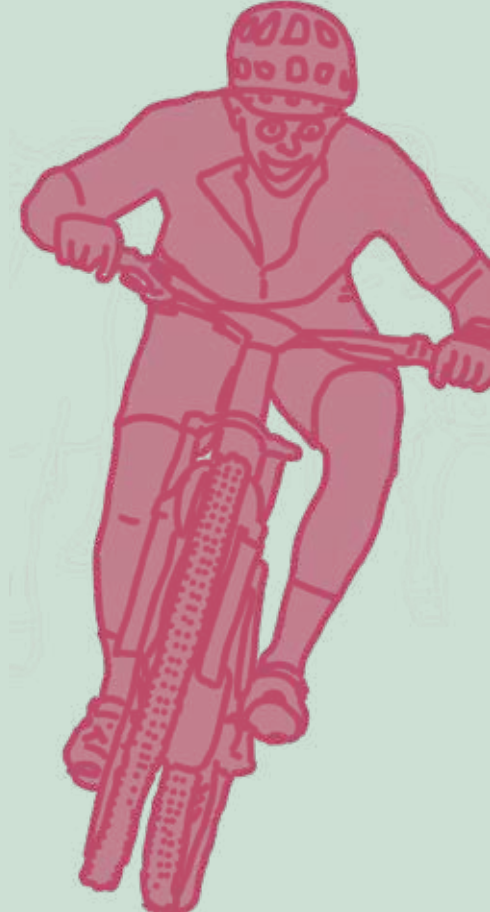
- Følg færdselsloven – den gælder også i naturen.
- Husk at give plads til andre trafikanter og hold dig til steder, du kan cykle på en almindelig gammeldags cykel. Undgå ridestier, dyreveksler, trampestier og skovbunden.
- Respektér skilte og anvisninger – også selvom det betyder, at du er nødt til at køre en anden vej.
- Vær opmærksom på dyr og fugles yngleperioder og fourageringstider. Undgå at cykle i skoven ved skumrings tid, hvor mange dyr kommer frem for at spise.
- Giv naturen fred om natten.
- Bliv på markveje og anlagte stier i de private skove.
- Undgå at cykle på fortidsminder, gravhøje, diger og strandklitter.
- Vis hensyn over for de andre trafikanter i naturen - sænk tempoet og brug klokken i god tid.
- Husk du er gæst i naturen – undgå at forstyrre dyr og fugle.

Sådan kommer du ud

På Naturstyrelsens kort udinaturen.dk kan du finde både lokale og nationale cykelruter. På nationalparkens app eller det interaktive kort på nationalparkmolsbjerget.dk kan du desuden finde lokale endagsture i nationalparken. Friluftsrådet skriver om friluftsliv på cykel på oplevelsmere.nu.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU ER PÅ MTB

På en mountainbike er naturen en legeplads med forhindringer, adrenalinudløsende udfordringer og høj puls. Der er mange steder at køre, både hvis du er til udfordrende spor og smukke naturoplevelser.

Her får du en række tips, der kan hjælpe dig med at passe godt på naturen og samtidig få en naturoplevelse:

- Følg færdselsloven – den gælder også i naturen.
- Husk at give plads til andre trafikanter og hold dig til steder, du kan cykle på en almindelig gammeldags cykel. Undgå ridestier, dyreveksler, trampestier og skovbunden.
- Respektér skilte og anvisninger – også selvom det betyder, at du er nødt til at køre en anden vej.
- Vær opmærksom på dyr og fugles yngleperioder og fourageringstider. Undgå at cykle i skoven ved skumringstid, hvor mange dyr kommer frem for at spise.
- Giv naturen fred om natten.
- Bliv på markveje og anlagte stier i de private skove.
- Undgå at cykle på fortidsminder, gravhøje, diger og strandklitter.
- Vis hensyn over for de andre trafikanter i naturen - sænk tempoet og brug klokken i god tid.
- Husk du er gæst i naturen – undgå at forstyrre dyr og fugle.

Sådan kommer du ud

Selvom en mountainbike er konstrueret til at køre alle steder i terrænet, skal du blive på veje og stier. Du må ikke cykle andre steder i naturen end på veje og anlagte stier, hvor man kan cykle på en almindelig cykel.

Der er heldigvis mange steder, hvor du gerne må cykle.

Alene i Naturstyrelsens skove er der mere end 500 kilometer mountainbikespor. På naturstyrelsen.dk kan du læse mere om MTB på statens arealer og finde kodeks og regler til turen.

Der er også mange kommunale og private MTB-spor. På udinaturen.dk/mountainbike og på rideon.dk finder du en oversigt over mountainbikespor i Danmark.

I Miljøministeriets vejledning om adgangsregler til naturen er det klart defineret at der er forskel på en MTB og en almindelig cykel. Reglen er, at det kun er lovligt at køre på en sti, hvis den er egnet til at køre på med en almindelig cykel. Dette giver en del begrænsninger i forhold til trampestier i kuperet terræn. Desuden har ejeren ret til at forbyde MTB-kørsel, hvis det generer privatlivets fred.

Der er tips til sikkerhed og gode råd om at vise hensyn til andre naturgæster på flinkafnatur.dk.

Se også: mst.dk under *friluftsliv*.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU RIDER I NATUREN

Der er mange muligheder for rideture i den spektakulære natur. Der er nemlig kilometervis af afmærkede ridestier i nationalparken, ligesom det er muligt at ride på de mange kilometer grusveje.

Her er en række tips til rideturen, der giver dig den bedst mulige oplevelse på hesteryg og samtidig hjælper dig til at passe godt på naturen.

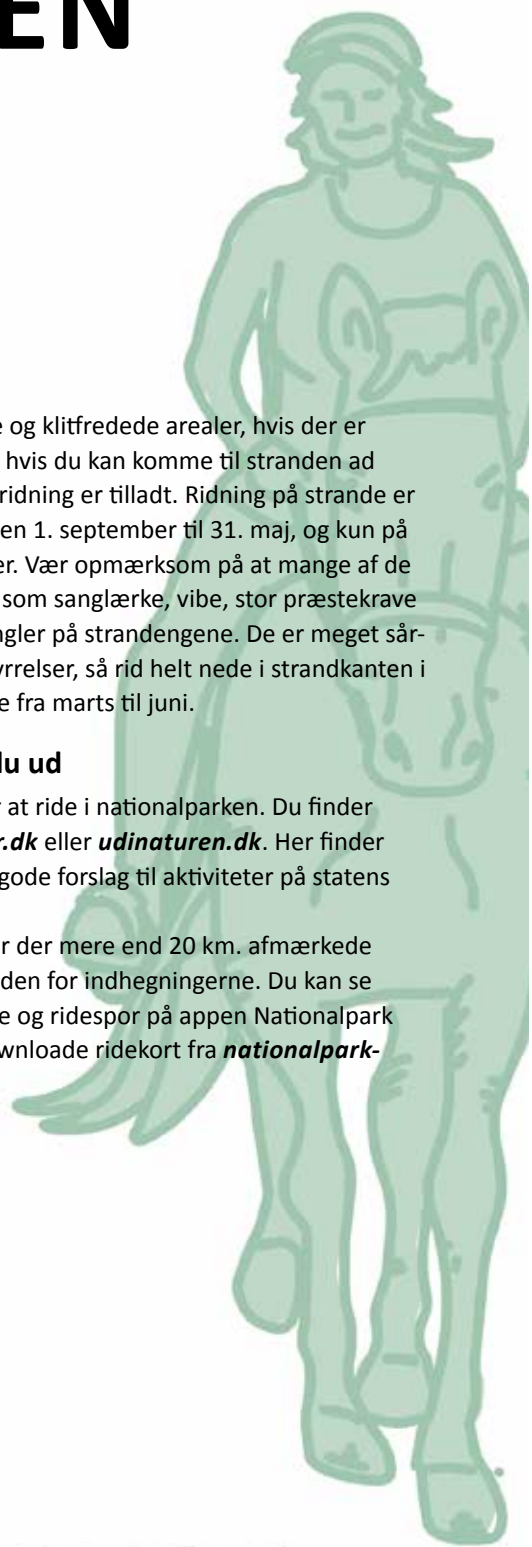
- Benyt helst ridestier. Heste i hurtige gangarter som trav, tølt og galop ødelægger nemt skovvejene for cyklister, barnevogne, kørestole og dårligt gående.
- Rid så vidt muligt i rabatten, når du rider på grusveje.
- Skift til skridt og hold til højre, når du passerer gående og cyklister.
- Passér altid andre ryttere i skridt.
- Kævler, stabler, diger og grøfter må ikke bruges som spring.
- Vis hensyn over for naturen og andre på oplevelse i naturen.
- Vær ekstra opmærksom, når du passerer folde med dyr. Skridt forbi, hvis du er usikker på, hvordan naturplejedyrene vil reagere.
- Parkér hestetraileren et sted, hvor den ikke er til gene for andre friluftsbbrugere.

- Rid kun på strande og klitfredede arealer, hvis der er lovlig adgang, dvs. hvis du kan komme til stranden ad veje og stier, hvor ridning er tilladt. Ridning på strande er kun tilladt i perioden 1. september til 31. maj, og kun på ubevoksede arealer. Vær opmærksom på at mange af de jordrugende fugle som sanglærke, vibe, stor præstekrave og strandskade, yngler på strandene. De er meget sårbare overfor forstyrrelser, så rid helt nede i strandkanten i deres yngleperiode fra marts til juni.

Sådan kommer du ud

Der er mange steder at ride i nationalparken. Du finder ridespor på ridespor.dk eller udinaturen.dk. Her finder du endvidere andre gode forslag til aktiviteter på statens arealer.

I selve Mols Bjerge er der mere end 20 km. afmærkede ridespor, der løber uden for indhegningerne. Du kan se hestetrailerpladserne og ridespor på appen Nationalpark Mols Bjerge eller downloade ridekort fra nationalpark-molsbjerge.dk.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU VANDRER I NATUREN

Vandreture er en bæredygtig måde at opleve den unikke og vilde natur, som er med til at gøre nationalparken til noget særligt. Her er stier i høj kvalitet i alle længder, hvor der er garanti for både stilhed, fordybelse og masser af horisont.

Her får du en række tips til, hvordan du passer bedst muligt på nationalparken og samtidig får den bedste oplevelse til fods:

- Brug de afmærkede stier, som viser både landskab, natur og kulturhistoriske seværdigheder fra den bedste side – på den måde undgår du også at fare vild.
- Vær opmærksom på, om du er på private eller offentlige arealer. På offentlige arealer må du gå overalt i hele døgnet. På private arealer må du kun være mellem seks morgen og solnedgang og kun på veje og stier.
- Respektér, at visse områder kan være afspærrede i forbindelse med fuglenes yngletid, eller jagt.
- Du må gerne sanke spiselige planter og svampe til eget brug, men undlad at plukke blomster og fredede planter.
- Tænd kun bål på officielle bålpladser – andre steder må du bruge et stormkøkken (Trangia eller lign.)
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selv om det ikke er dit eget.
- Husk på, at du er gæst i naturen – undgå at forstyrre de dyr og fugle, der bor der.

Sådan kommer du ud

Nationalparkens app "Nationalpark Mols Bjerge" er et nyt tigt værktøj på turen. Du kan finde stier, p-pladser, vandreruter, toiletter m.v. – og så viser kortappen hele tiden, hvor du er.

Naturstyrelsen har lavet en oversigt over friluftsmuligheder på statens arealer med faciliteter og seværdigheder, såvel som ruter og gode råd til at være i naturen. Kortet finder du på udinaturen.dk.

Friluftsrådet har lavet en oversigt over adgang til privatejede naturområder på oplevelsmere.nu.

På naturstyrelsen.dk kan du finde en oversigt over alle vandreruter på statens arealer og downloade de tilhørende kortfoldere.

© Foto: Mathias Juul Dahl

**HJÆLP
TIL DIG
NÅR**

... DU OVERNATTER I DET FRI

Findes der noget bedre end at sove under åben himmel? Heldigvis er der rig mulighed for at overnatte i det fri i både shelter og i telt.

Her får du 10 gode råd til, hvordan du får den bedste oplevelse og samtidig passer på naturen.

- Book lejrplads og shelter, hvis det er en mulighed (det er kun muligt nogle steder).
- Der er mange private sheltere i området, som ikke er med på udinaturen.dk. Tjek det på appen Nationalpark Mols Bjerge.
- Tjek Naturstyrelsens hjemmeside eller appen Nationalpark Mols Bjerge, for at finde et af de skovområder, hvor der er fri overnatning i telt. Her følger vi 1, 2, 3-reglen: Maximal 1 nat, 2 telte og højst et 3-personers telt.
- Overnatning på stranden er tilladt, men du må ikke slå telt op. Du må opholde dig på stranden i op til 24 timer, og du må gerne tænde et mindre bål. Undgå områder, hvor fuglene yngler eller fouragerer.
- Ellers må du kun tænde bål på officielle bålpladser – andre steder må du bruge et stormkøkken (Trangia eller lignende).
- Hvis du er i kajak eller kano, kan du bruge de mange steder langs kysten, hvor der er givet adgang til at gå i ly for natten. Find kajakkort på weblink.syddjurs.dk.
- Husk på, at du er gæst i naturen, så undgå at forstyrre de fugle og dyr, der bor der.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selv om det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

Naturstyrelsen har lavet en oversigt over friluftsmuligheder på statens arealer, med faciliteter og seværdigheder, såvel som ruter og gode råd til at være i naturen. Her finder du også de over 270 friteltningsmuligheder, der er i statens skove. Kortet finder du på udinaturen.dk.

Husk at ikke alle områder i nationalparken er statsejede, men Friluftsrådet har lavet en oversigt over adgang til privatejede naturområder på oplevelsmere.nu.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU SANKER I NATUREN

Du har rig mulighed for at sanke i naturen stort set hele året rundt. Hvis du endnu ikke har prøvet at sanke, kan du med fordel tage med på en af de sanketure, som lokale naturvejledere og guider tilbyder.

Du kan begynde med disse enkle råd:

- På offentlige arealer må du sanke på hele arealet. På private arealer må du kun plukke det, du kan nå fra den vej eller sti, du går på.
- Du må kun sanke så meget, som du kan have i en almindelig hat.
- Du må kun sanke til eget brug. Lad resten stå, så andre også kan nyde oplevelsen af at finde og plukke mad i naturen.
- Pluk ikke arter, der kun er få af på det sted, hvor du sanker.
- Grav aldrig planter op – de kan formentlig alligevel ikke gro i din have og så er det ulovligt.
- På offentlige arealer må du klippe grene og kviste af løvtræer, hvis de er over 10 meter høje, og du må samle grankogler fra skovbunden, ikke af træerne.
- Når du samler svampe, bør du altid have en svampeguide med, og kun plukke de svampe, som du er helt sikker på ikke er giftige.
- Hvis du samler østers eller blåmuslinger vær opmærksom på, at de kan være giftige i sommermånederne.
- Husk på, du er gæst i naturen, så undgå at forstyrre de fugle og dyr, der bor der.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selvom det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

Naturstyrelsen har lavet en oversigt over friluftsmuligheder på statens arealer, med faciliteter og seværdigheder, ruter og gode råd til at være i naturen. Kortet finder du på udinaturen.dk.

Ikke alle områder i nationalparken er statsejede. Friluftsrådet har lavet en oversigt over adgang til privatejede naturområder på oplevelsmere.nu.

Du kan læse mere om sankning på mst.dk.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU ER PÅ STRANDEN

Hvad enten den står på badetur på en høj-sommerdag eller en rask spadseretur i det ruskende oktobervejr, så byder den danske natur på kilometervis af dejlige strande. Her får du tips til din strandtur, så den bliver så god som muligt for dig, naturen og de andre strandgæster:

- Vis altid hensyn og vær opmærksom, da strandene bliver brugt og nydt af mange forskellige friluftsborgere året rundt.
- Respektér, at Blå Flag-strande er hundefri zone, og at vores firbenede venner holdes i snor på stranden i perioden 1. april til 30. september.
- Hvis du samler skaller og lignende på stranden, må du kun tage, hvad der svarer til en fyldt spand eller hat.
- Respektér, at fiskeri fra stranden kræver fiskekort.
- Hvis du overnatter på stranden, foregår det uden telt. Du må godt tænde bål i sandet, men husk at slukke efter dig og køle sandet ned, så ingen kommer til skade ved at træde på ildstedet.
- Hvis du har en robåd, må du gerne trække den op på stranden for en kort stund. Både med motor lader du blive i vandet.
- Husk afmærkning med overfladebøje og flag, når du snorkeldykker.
- Vær forsigtig med badedyr og luftmadrasser - særligt ved fralandsvind.
- Du må godt nøgenbade på strandene, medmindre det er udtrykkeligt forbudt på stedet.
- Undlad at flyve med drage i nærheden af yngleområder på stranden – eller vent til ynglesæsonen er overstået i juli. De ynglende fugle opfatter nemlig drager som rov-fugle.
- Bliv så tæt på vandet som muligt, så du ikke forstyrrer dyr og fugle på strandenge.

- Husk på, at du er gæst i naturen, så undgå at forstyrre de fugle og dyr, der bor der.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selv om det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

Trygfondens [respektforvand.dk](https://www.respektforvand.dk) er det bedste sted at lære mere om sikkerhed ved og i vandet.

Danmark har mange Blå-Flag-strande. Du finder en oversigt og yderligere information på [friluftsradet.dk](https://www.friluftsradet.dk).

Alle danske strande er nummereret. Du finder nummeret på grønne skilte ved nedkørslen til eller ude på stranden. Du kan bruge det, når du skal finde venner og bekendte, men især i nødsituationer.

Naturstyrelsen har lavet en fin oversigt over friluftsmuligheder på statens arealer, med faciliteter og seværdigheder, ruter og gode råd til at være i naturen.

Kortet finder du på [udinaturen.dk](https://www.udinaturen.dk).

Ikke alle områder i nationalparken er statsejede. Friluftsradet har lavet en oversigt over adgang til privatejede natur-områder på [oplevelsmere.nu](https://www.oplevelsmere.nu).

© Foto: Bo Skaarup

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU KITE-, WING- ELLER WINDSURFER

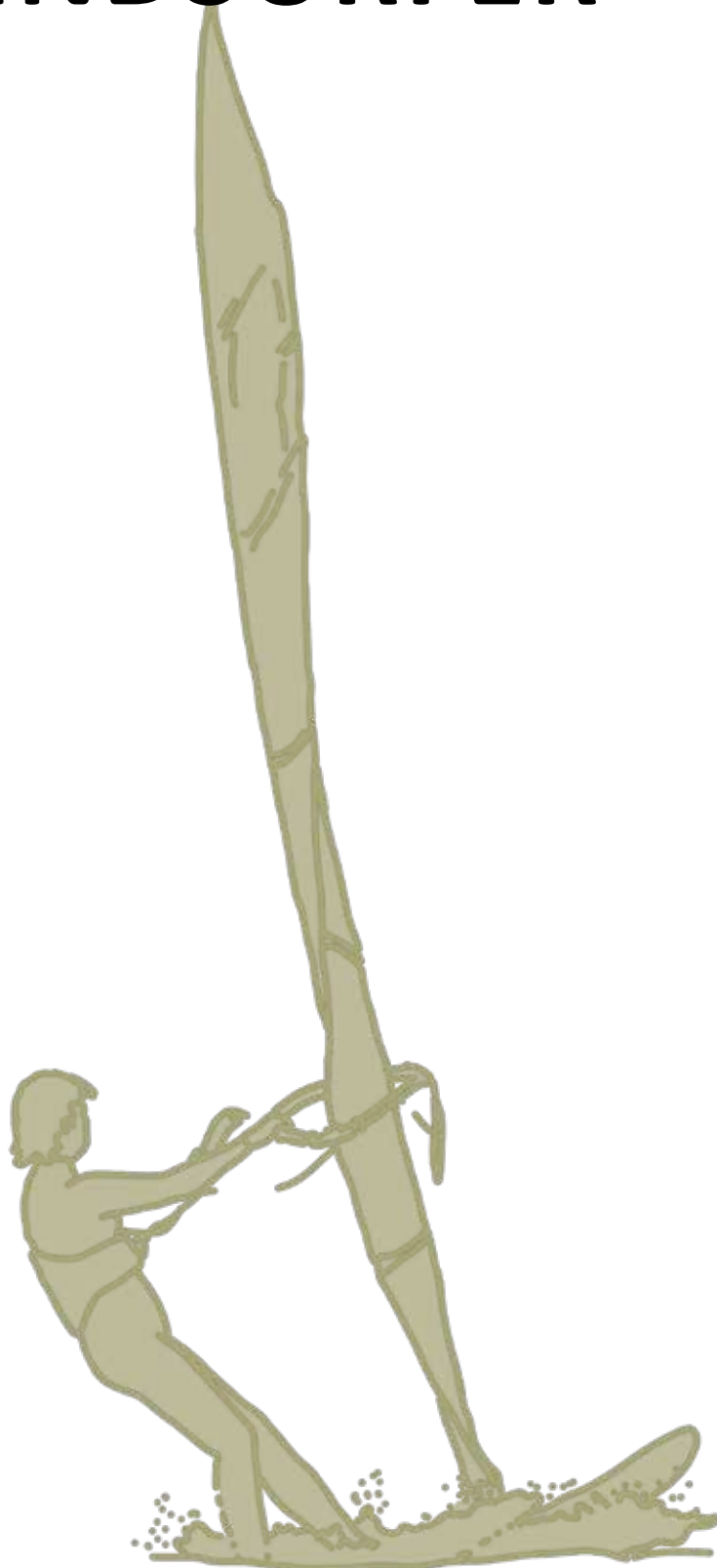
Den danske natur byder ofte på blæsevejr, hvilket giver rige muligheder for brætsejlds i alle afskygninger.

Her har vi samlet nogle tips til, hvordan du får den bedste oplevelse og samtidig tager hensyn til natur og andre gæster:

- Før du tager ud på vandet, bør du undersøge, om det er tilladt at surfe på lokationen, og om der er fredninger, du skal være opmærksom på. Du kan finde oplysninger om stort set alle surfspots på **bipper.dk** (Bipper kan også downloades som app til både iOS og Android)
- Hold god afstand til kysten og undgå så vidt muligt lavvandede områder. Så mindsker du risikoen for at genere dem, der bader, og du skræmmer ikke fuglene på vingerne.
- Respektér, at der er andre brugere af havet der også færdes i de områder, du bruger til surfing, kite-, wing og windsurfing.
- Vær opmærksom på, at nedkøling også godt kan ske om sommeren.
- Brug altid redningsvest.
- Husk på, at du er gæst i naturen, så undgå at forstyrre de fugle og dyr, der bor der. Hold dig fra vader og småøer.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selvom det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

Nationalparkens havområder i de sydvendte vige er generelt velegnede til brætsejlds. Se beskrivelser på **bipper.dk**. Du bør særligt være opmærksom på, at hurtig sejlds med kite eller sejl kan skræmme fugle i området op og derved nedsætte den tid, de har til at fouragere, inden de trækker videre. I yngletiden kan du desuden skræmme rugende fugle af reden. Så hold dig fra de helt lavvandede områder, hvor fuglene er, og benyt så lille et areal på strandengene som muligt for at undgå at forstyrre ynglende fugle. Ynglesæson: marts - juni.

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU ER PÅ VANDET I BÅD, KAJAK ELLER PÅ SUP BRÆT

Når solen står højt, vandet er et spejl og horisontlinjen næsten er usynlig, er det en oplevelse i særklasse at sejle i de stille vige langs nationalparkens kyster.

Her er en række tips til, hvordan du får det bedste ud af sejlturen og samtidig tager hensyn til natur og andre gæster:

- Ro aldrig alene - der er en stor sikkerhed i at være to på vandet.
- Vejret ved kysten kan ændre sig hurtigt, og havgus, uvejr og skiftende vindretning kan være livsfarlige. Tjek vejrsigten, inden du tager afsted.
- Møder du sæler eller fugle på turen, skal du sænke farten og undgå voldsomme bevægelser. Ro stille og roligt videre og nyd oplevelsen.
- Land aldrig på sandbanker med rastende sæler. Du risikerer, at sælunger bliver mast eller efterladt, eller måske bliver du selv angrebet. Sæler er ikke ufarlige.
- Brug altid de udpegede landingspladser, når du skal i vandet. Det minimerer forstyrrelsen for andre dyr.
- Vær realistisk og ro kun efter egne evner. Hvis du er i tvivl eller mangler kendskab til området, så bliv på land eller ro sammen med de lokale.
- Brug altid redningsvest og den rigtige påklædning efter vejr og årstid, da det kan forhindre både nedkøling og dehydrering.
- Tag gerne farverigt tøj på, når du er ude – orange, gult og rødt er nemlig nemmere at se på vandet.
- Tjek udstyret inden afgang – mobilen er vigtig, ligesom lys om aftenen er nødvendigt.
- Undgå vader og sandbanker, medmindre du er i fare. De er nemlig vigtige rasteplasser for fugle og sæler.
- Hvis du har brug for en kort pause, må du gerne trække båden op på stranden.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selv om det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

På appen Nationalpark Mols Bjerge kan du se, hvor der er slæbesteder.

Trygfondens [respektforvand.dk](https://www.respektforvand.dk) er det bedste sted at lære mere om sikkerhed ved og i vandet.

Danmark har mange Blå-Flag strande – en oversigt og yderligere information finder du på [friluftsradet.dk](https://www.friluftsradet.dk).

Alle danske strande er nummereret. Du finder nummeret på grønne skilte ved nedkørslen til eller ude på stranden. Du kan bruge det, når du skal finde venner og bekendte, men især i nødsituationer.

Naturstyrelsen har lavet en fin oversigt over friluftsmuligheder på statens arealer, med faciliteter og seværdigheder, ruter og gode råd til at være i naturen. Kortet finder du på [udinaturen.dk](https://www.udinaturen.dk).

HJÆLP TIL DIG NÅR

... DU ER PÅ LYSTFISKETUR

En lystfisketur er en dejlig måde at opleve naturen – og i bedste fald kan du få friskfanget fisk til aftensmad.

Her får du vores bedste råd til, hvordan fisketuren bliver så god som muligt for dig, naturen og de øvrige gæster i nationalparken:

- Sørg for at have fisketegn. Alle mellem 18 og 65 år skal have et gyldigt fisketegn, uanset om de vil fiske i fersk- eller saltvand. Fisketegnet kan købes i de fleste outdoorforretninger eller på fisketegn.dk.
- Følg reglerne for fiskenes fredningstider og mindstemål og undlad at fiske i fredningszoner.
- Vær opmærksom på andre fiskere og stå helst 20 meter fra de nærmeste, når du kaster linen ud.
- Fjern alle kroge og liner – selv de små stumper. Fugle og andre dyr kan blive fanget eller kvalt i dem.
- Lad være med at fange mere, end du selv kan spise. Så er der også fisk til andre.
- Genudsætter du fisken, så sørg for, at den lider mindst mulig overlast.
- Husk navn, telefonnummer og fisketegnnummer på vageren, når du fisker med garn.
- Hvis du er på undervandsjagt, så husk overfladebøjen og flag.
- Husk på, du er gæst i naturen, så undgå at forstyrre de fugle og dyr, der bor der.
- Saml det affald op, du finder, og tag det med – også selv om det ikke er dit eget.

Sådan kommer du ud

Du kan med fordel kontakte en af de mange lokale lystfiskerforeninger gennem Danmarks Sportsfiskerforbund på sportsfiskeren.dk/lystfiskeri.

Danmarks Jægerforbund og Danmarks Sportsfiskerforbund har samarbejdet om undervisningsmaterialer til børn og unge om jagt og fiskeri. Du finder information og materialer på blivnaturligvis.dk

GÆST I GUIDE NATUREN

I denne guide kan du læse om, hvordan du bedst færdes i naturen. Flere og flere mennesker søger ud i naturen. Det er godt af mange grunde. Kendskabet til naturen giver os nemlig lyst til at passe endnu bedre på den. Imidlertid er der flere steder i landet et stort besøgstryk, hvilket giver nye udfordringer.

Find råd og regler for forskellige friluft aktiviteter som vandring, ture med hund, aktiviteter på vandet, cykling og overnatning i naturen.

Nationalpark Mols Bjerge – til gavn for naturen og glæde for mennesket.

